

SERIJSKE PUBLIKACIJE SA TRI NIVOA NUMERISANJA U SISTEMU COBISS

SERIALS WITH THREE LEVELS OF ENUMERATION IN THE COBISS SYSTEM

Gordana Bacotić

Narodna biblioteka Užice

Kontaktni naslov:

gbacotic@biblioteka-uzice.rs

Rezime

Fond serijskih publikacija sa tri nivoa numerisanja, ne ispisuje se u uzajamnom onlajn katalogu COBIB.SR na jedinstven način u svim bibliotekama. Time se gubi suština uzajamne katalogizacije, jer je ujednačen prikaz fondova u bibliotekama neophodan uslov za dobijanje precizne informacije o lokaciji određene publikacija. Iako format COMARC/H pruža jasna uputstva o unosu numeracije u polje 997, pravila se uglavnom ne poštuju. Na primeru unosa i ispisa podataka o fondu Letopisa Matice srpske u COBIB.SR, može se pokazati da programsko rešenje ovog segmenta u sistemu COBISS trenutno ne omogućava jasan ispis podataka u onlajn katalogu, čak i ako se pravila dosledno sprovede. Stoga bi bilo neophodno da se programska oprema COBISS/OPAC adekvatno dopuni.

Ključne reči

serijske publikacije, treći nivo numerisanja, COMARC/H, COBISS.SR, COBIB.SR, Letopis Matice srpske

Abstract

The fund of serials with three levels of numbering is not displayed in the COBIB.SR online bibliographic catalogue/database uniformly for all libraries. This diminishes the principle of shared cataloguing as a uniformed display of library funds is definitely required to obtain precise information about where a certain publication can be found. Although the COMARC/H format provides clear instructions on how to enter the numbering into the field 997, these rules are generally not applied. The example of data entry and display in the Letopis Matice srpske fund in the shared COBIB.SR database can be used to demonstrate that the current software solution in the COBISS system does not enable clear data display in the online catalogue, even if the rules are consistently applied. Consequently, the COBISS/OPAC software should be appropriately updated.

Keywords

serials, third level of numbering, COMARC/H, COBISS.SR, COBIB.SR, Letopis Matice srpske

Izvlaček

Zbirka serijskih publikacij, ki imajo tri ravni številčenja, se v vzajemnem spletnem katalogu COBIB.SR ne prikazuje na enoten način v vseh knjižnicah. S tem se izgublja bistvo vzajemne katalogizacije, saj je enoten prikaz knjižničnih zbirk nujno potreben pogoj za pridobitev natančne informacije o tem, kje se določena publikacija lahko dobi. Čeprav so navodila formata COMARC/H o načinu vnosa številke v polje 997 jasna, se teh pravil večinoma ne upošteva. Na osnovi primera vnosa in izpisa podatkov o knjižnični zbirki Letopisa Matice srpske v COBIB.SR je razvidno, da programska rešitev v sistemu COBISS trenutno ne omogoča jasnega izpisa podatkov v spletnem katalogu, tudi če se predhodno držimo vseh pravil, zato bi bilo treba ustrezno dopolniti programsko opremo COBISS/OPAC.

Ključne besede

serijske publikacije, tretja raven številčenja, COMARC/H, COBISS.SR, COBIB.SR, Letopis Matice srpske

SERIJSKE PUBLIKACIJE – DEFINICIJA, STANDARD ISBD(CR), NUMERACIJA

"Serijska publikacija je kontinuirani izvor, u bilo kom mediju, koji se objavljuje uzastopno u odvojenim sveskama, ili knjigama, obično ima numeričke ili hronološke oznake i nema unapred predviđen završetak. Serijske publikacije obuhvataju: časopise, novine, magazine, godišnjake, zbornike (univerziteta, društava, instituta, akademija), kalendare, adresare, izveštaje, statističke godišnjake, preglede predavanja univerziteta i fakulteta, stenografske beleške, elektronske časopise... Pod serijskom publikacijom u širem smislu mogu se smatrati i monografska serija, ili neograničena izdavačka celina." (Komnenić i Dragičević, 2006, pp. 11–12)

Prema standardu ISBD(CR), numeracija (engl. *numbering*) je "identifikacija svake uzastopne sveske ili toma, ili dela kontinuiranog izvora. Može da sadrži broj, slovo, neki drugi znak ili njihovu kombinaciju, sa propratnom rečju ili bez nje (sveska, broj, i tako dalje), kao i/ili hronološku oznaku." (IFLA, 2004, p. 19)

"Inventarska jedinica serijskih publikacija je: godište jednog naslova ili samostalna publikacija čije izdavanje nije završeno." (Ristić i Petronić, 1998, p. 14)

Inventarisanje serijskih publikacija može biti problematično. Inventariše se godište koje se najčešće poklapa sa kalendarskom godinom. Otežavajuću okolnost predstavljaju česte promene učestalosti izlaženja, načina numerisanja, kašnjenje u izdavanju, kao i greške u numerisanju koje pravi sam izdavač. Na kraju, postoji mogućnost da katalogizatori previde ili ne prepoznaju sve nivoe numerisanja.

Uz standard ISBD(CR), koji prati pojavu novih netradicionalnih oblika serijskih publikacija, uvođenje sistema uzajamne katalogizacije, zasnovano na platformi COBISS, trebalo je da dovede do standardizovane obrade i ujednačenog vođenja fonda serijskih publikacija. Svrha onlajn kataloga je pružanje jasnih i preciznih informacija o stanju fonda određene publikacije u svakoj biblioteci. Pokazalo se, međutim, da kod serijskih publikacija postoje brojne neusaglašenosti koje zbunjuju, ne samo korisnika bibliotečkih usluga koji ne mora da poznaje pravila katalogizacije, već i katalogizatore čiji je zadatak formiranje i održavanje onlajn kataloga. Cilj ovog rada je da analizira probleme povezane sa trećim nivoom numerisanja serijskih publikacija.

POLJE 997 \$L \$J \$K \$M U COMARC/H FORMATU ZA PODATKE O STANJU FONDA

Prema Platformi COBISS (IZUM, 2014), za razmenu podataka u sistemu COBISS koriste se formati COMARC/B

za bibliografske podatke i COMARC/A za normativne podatke, koji su zasnovani na formatu UNIMARC, a potom i format COMARC/H za podatke o fondu, koji je razvio IZUM.

"Primarnu odgovornost za kataloška pravila u okviru COBISS sistema imaju nacionalne biblioteke, dok je za COMARC formate i programska rešenja odgovoran IZUM." (Seljak, 2009, p. 165)

Prema COMARC/H formatu za podatke o stanju fonda (COMARC/H format: za podatke o stanju fonda, 2010–), podaci o numerisanju i hronologiji serijskih publikacija unose se u polje 997 sa sledećim potpoljima:

\$l – treći nivo numerisanja

\$j – drugi nivo numerisanja (najčešće godište) – **ako postoje samo 2 nivoa, ili knjiga u slučaju 3 nivoa (prim. G. Bacotić)**

\$k – kalendarska godina

\$m – prvi nivo numerisanja (broj, sveska)

Primer:

Dva nivoa numerisanja:

Tri nivoa numerisanja:

\$l God. 10

\$j God. 10

\$j knj. 20

\$k 2015

\$k 2015

\$m br. 1-6

\$m br. 1-6

God. 10 (2015) br. 1-6

God. 10 knj. 20 (2015) br. 1-6

Navedena potpolja ispisuju se u onlajn katalogu (COBISS/OPAC), tako da od preciznosti njihovog popunjavanja zavisi pouzdanost javno dostupne informacije o fondu serijske publikacije u određenoj biblioteci.

COBIB.SR I SERIJSKE PUBLIKACIJE SA TRI NIVOVA NUMERISANJA

Ispostavilo se da unos fonda serijskih publikacija koje imaju tri nivoa numerisanja predstavlja veliki problem za katalogizatore. Fondovi časopisa: **Izraz (Sarajevo)**, ISSN 0021-3381, COBISS.SR-ID 9819906; **Delo (Beograd. 1894)**, ISSN=1450-8222, COBISS.SR-ID 125100039; **Otdžbina (1875)**, ISSN1450-6580, COBISS.SR-ID 161162503; **Letopis Matice srpske** ISSN 0025-5939, COBISS.SR-ID 7053570 u COBISS.SR ispisuju se na različite načine u različitim bibliotekama, a često se vidi neujednačenost i u prikazu fonda jedne biblioteke.

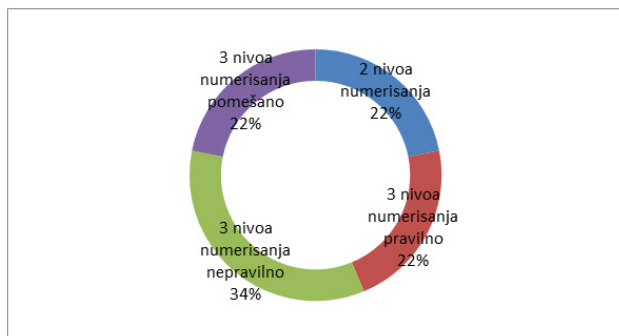
Letopis Matice srpske (dalje u tekstu LMS) izabran je za primer analize tri nivoa numerisanja u COBISS/OPAC-u, jer je reč o tekućem kontinuiranom izvoru sa 3 jasno označena

nivoa numerisanja. Budući da je reč o časopisu s dugom tradicijom, učestalost izlaženja varirala je u rasponu od 1 do 12 svezaka godišnje, da bi se princip ustalio od 1947. godine, kada časopis počinje da izlazi u 2 knjige po 6 brojeva. (U napomeni, u zapisu u bazi Narodne biblioteke Srbije (COBISS.SR Virtuelna biblioteka Srbije, Uzajamna bibliografsko-kataloška baza podataka COBIB.SR, 1997–2016) navodi se 1946. godina, ali se u podacima o fondu daje informacija da su za tu godinu izašle 4 knjige sa po tri sveske.)

Iz tog razloga, biće razmatran unos fonda LMS od 1947. do danas. Podaci su preuzimani iz COBISS.SR, iz lokalnih baza podataka za zapis COBISS.SR-ID 7053570 Letopis Matice srpske (ISSN 0025-5939), sa strana Pregled godišta i Pregled izabranog godišta.

LETOPIS MATICE SRPSKE U LOKALNIM BAZAMA U COBIB.SR

Svaka od 32 biblioteke čiji se fond časopisa LMS vidi u COBISS/OPAC-u ima bar jedno godišta iz perioda koji se analizira. Od tog broja, 7 biblioteka ne prepoznaje da postoje tri nivoa numerisanja, a 25 ih razlikuje 3 nivoa. Kada je reč o bibliotekama koje prepoznaju 3 nivoa numerisanja, 7 ih unosi fond dosledno, u skladu sa uputstvima COMARC/H formata, 11 dosledno, ali ne po pravilima COMARC/H formata, dok preostalih 7 meša različite principe (slika 1).

Slika 1: Nivoi numeracije LMS u bibliotekama u COBIB.SR

DVA NIVOA NUMERISANJA

Kod biblioteka, koje razlikuju dva nivoa numerisanja, mogu se izdvojiti tri osnovna načina ispisivanja fonda LMS u lokalnim bazama COBIB.SR:

Najčešće se izostavlja podatak o knjizi kao drugom nivou numerisanja (slika 2):

Pregled godišta:			Pregled izabranog godišta:	
Godište	Godina	Broj sveske	Zaliha	God.
191	2015	1/2+3-6+7/8+9-12	Год. 191 (2015) бр. 1/2+3-6+7/8+9-12	

Slika 2: Ispis fonda na nivou Pregled godišta i Pregled izabranog godišta (Izvor: COBISS.SR Virtuelna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka "Radoje Domanović", Leskovac, 1997–2016)

U drugom slučaju, knjiga sa sveskom ulazi u prvi nivo numeracije (slika 3):

Pregled godišta:			Pregled izabranog godišta:	
Godište	Godina	Broj sveske	Zaliha	God.
Год. 183	2007	књ. 480, бр. 1/2	Год. 183 (2007) књ. 480 бр. 1/2	

Slika 3: Ispis fonda na nivou Pregled godišta i Pregled izabranog godišta (Izvor: COBISS.SR Virtuelna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Fakultet političkih nauka, Beograd, 1997–2016)

Iako se vide tri nivoa numerisanja, došlo je do inverzije kalendarske godine i knjige, tako da ispis na strani Pregled izabranog godišta nije korektan.

U trećem je izostavljena sveska, a umesto toga, knjiga se unosi kao prvi nivo numeracije (slika 4):

Pregled godišta:				Pregled izabranog godišta:	
Odeljenje	Godište	Godina	Broj sveske	Zaliha	God.
N	191	2015	495+496	Год. 191 (2015) Бр. 495+496	

Slika 4: Ispis fonda na nivou Pregled godišta i Pregled izabranog godišta (Izvor: COBISS.SR Virtuelna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Gradska biblioteka "Karlo Bijelicki" Sombor)

TRI NIVOA NUMERISANJA

Od preostalih 25 biblioteka, 7 ih meša principe unosa, pa se u fondu jedne biblioteke mogu naći godišta koja su uneta po pravilima ili sa sasvim neobičnim rešenjima. Ovi slučajevi neće biti posebno razmatrani.

Kod biblioteka, koje prepoznaju tri nivoa numerisanja i dosledno unose svoj fond, izdvajaju se dva principa koja problematiku trećeg nivoa numeracije čine zanimljivom.

Prvi slučaj

Ako se maska za unos pravilno popuni (slika 5), ispis na nivou Pregled godišta u onlajn katalogu ne izgleda logično, jer se dobija podatak da LMS izlazi skoro pet vekova, dok je ispis zaliha pojedinačnog godišta potpun i pravilan (slika 6).

Slika 5: Maska za unos fonda popunjena prema uputstvima COMARC/H, Narodna biblioteka Užice (NBU) (Izvor: IZUM, 1998-2016, COBISS3, V6.4-03(b))

Slika 6: Ispis podataka u COBIB.SR kada je maska popunjena prema uputstvima COMARC/H (Izvor: COBISS.SR Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka Užice, 1997–2016)

Drugi slučaj

Kada maska nije popunjena u skladu sa uputstvima COMARC/H (slika 7), u onlajn lokalnoj bazi, na nivou Pregled godišta, dobija se verodostojan podatak o godištu časopisa, ali se zato u ispisu zaliha (Pregled izabranog godišta) javlja inverzija drugog i trećeg nivoa numerisanja (slika 8).

Slika 7: Maska koja nije popunjena u skladu sa COMARC/H, Narodna biblioteka Užice (NBU) (Izvor: IZUM, 1998-2016, COBISS3, V6.4-03(b), probni unos)

Slika 8: Ispis podataka u COBIB.SR na nivou svih godišta i pojedinačnog godišta (Izvor: COBISS.SR Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka Užice, 1997–2016, probni ispis)

Ovakav ispis fonda LMS najčešći je u lokalnim bazama u COBIB.RS. Raspored malih i velikih slova upućuje na to da katalogizator zna kako treba da izgleda ispravan ispis pojedinačnog godišta, ali se ipak opredelio za pogrešan način unosa zbog zabune koju bi izazvao na nivou svih godišta: ako se broj knjige unese u drugi nivo numerisanja, biće ispisan u rubrici Godište u onlajn katalogu.

PROMENE NUMERISANJA U DRUGOM (997\$J) I TREĆEM NIVOU (997\$L)

Prema formatu COMARC/H (COMRAC/H format: za podatke o stanju fonda, 2010–), u slučaju kada publikacija ima dva nivoa numerisanja, uvodi se novo polje 997 za promenu numerisanja na drugom nivou (obično novo godište – novi inventarski broj). U slučaju kada postoje tri nivoa numerisanja, novo polje 997 uvodi se, ne samo pri promeni numerisanja godišta, koje je sada treći nivo numerisanja, već i pri promeni numerisanja knjige, koja je u ovom slučaju drugi nivo numerisanja. Tako će brojevi jednog godišta, koji su izašli najčešće tokom jedne kalendarske godine, imati 2 inventarska broja, tj. 2 polja 997. Prilikom svake promene numerisanja na drugom ili trećem nivou, polje 997 se ponavlja, tj. dodeljuje se novi inventarski broj.

Primer unosa fonda za serijske publikacije sa tri nivoa numerisanja sa promenama numerisanja drugog i trećeg nivoa:

997 dSIGNATURA f010005001 IGod. 1 jknj.1 k1950 m1-6

997 dSIGNATURA f010005002 IGod. 1 jknj.2 k1950 m1-6

997 dSIGNATURA f010005003 IGod. 2 jknj.1 k1951 m1-6

997 dSIGNATURA f010005004 IGod. 2 jknj.2 k1951 m1-6

d – signatura

f – inventarski broj

Ako postoje tri nivoa numerisanja, a pri tom se ne poštuje pravilo o uvođenju novog polja 997 sa promenom i drugog i trećeg nivoa numerisanja, teško je rešiti unos fonda, što se vidi u sledećem primeru:

Pregled godišta:				
Oznaka primerka	Odeljenje	Godište	Godina	Broj sveske
1	O	191	2015	495<1/2+3>
1	O	190	2014	493<1/2+3-6>+494<1/2+3-6>
1	O	189	2013	491<1/2+3-6>+492<1/2,4-6>
1	O	188	2012	489<1/2+3-6>+490<1/2+3-6>

Pregled izabranog godišta:

Zaliha	књ. 493/494 Год. 190 (2015) св. 493<1/2+3-6>+494<1/2+3-6>
--------	---

Slika 9: Tri nivoa numerisanja, ne poštuje se uvođenje novog polja 997 za promenu na drugom nivou numerisanja (Izvor: COBISS.SR Virtuelna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Matična biblioteka "Svetozar Marković" Zaječar, 1997–2016)

U primeru na slici 9, knjiga je uneta i u potpolje \$I (što nije pravilno, jer bi trebalo uneti u potpolje \$j) i u potpolje \$m, gde treba da bude samo sveska, dok su sveske date u napomeni za javnost "<". Ovo rešenje izabrano je zato što svaka knjiga (drugi nivo numeracije) ima po 6 svezaka (prvi nivo) koje su identično numerisane, a program prijavljuje grešku, ako se brojevi ponavljaju u potpolju \$m. Pregled godišta izgleda potpuno, sve dok se ne uključi Pregled izabranog godišta, gde, opet, postoji inverzija drugog i trećeg nivoa numerisanja.

Biblioteke koje registruju tri nivoa numerisanja i dosledno unose svoj fond uglavnom poštuju pravilo o uvođenju novog polja 997 prilikom promene drugog i trećeg nivoa numerisanja. Na sledećim slikama vidi se razlika u ispisu istih godišta časopisa, zavisno od toga da li se poštuju pravila COMARC/H formata u vezi sa unosom drugog i trećeg nivoa numerisanja u odgovarajuća potpolja:

Pregled godišta:				
Oznaka primerka	Odeljenje	Godište	Godina	Broj sveske
1	PER	191	2015	1/2+3-6
1	PER	190	2014	1/2+3-6
1	PER	190	2014	1/2+3-6
1	PER	189	2013	1/2+3-6
1	PER	189	2013	1/2+3-6

Pregled izabranog godišta:

Zaliha	књ. 494 Год. 190 (2014) св. 1/2+3-6
Zaliha	књ. 493 Год. 190 (2014) св. 1/2+3-6

Slika 10: Ispis fonda nepravilno popunjene maske na nivoima Pregled godišta i Pregled izabranog godišta (Izvor: COBISS.SR Virtuelna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka "Vuk Karadžić", Kragujevac, 1997–2016)

Pregled godišta:				
Oznaka primerka	Odeljenje	Godište	Godina	Broj sveske
1	PER	495	2015	1/2+3-6
1	PER	494	2014	1/2+3-6
1	PER	493	2014	1/2+3-6
1	PER	492	2013	1/2+3-6
1	PER	491	2013	1/2+3-6

Pregled izabranog godišta:

Zaliha	Год. 190 књ. 494 (2014) св. 1/2+3-6
Zaliha	Год. 190 књ. 493 (2014) св. 1/2+3-6

Slika 11: Ispis fonda pravilno popunjene maske na nivoima Pregled godišta i Pregled izabranog godišta (Izvor: COBISS.SR Virtuelna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka "Dr. Đorđe Natošević", Indija, 1997–2016)

U prvom slučaju (slika 10), vidi se Pregled godišta sa uvođenjem novog polja 997 za promenu numerisanja i na drugom i na trećem nivou, ali se ne poštuje pravilo o unosu različitih nivoa numeracije u odgovarajuća potpolja. Rezultat ovakvog unosa ogleda se u tome da se godište ponavlja po dva puta, a tek uvidom u izabrano godište vidi se da je razlog tome promena numeracije na nivou knjige.

U drugom slučaju (slika 11), gde su poštovana sva pravila, na nivou Pregled godišta, u rubrici Godište nalazi se rastući broj knjige koji svakako izaziva zabunu, jer LMS nije izlazio pet vekova. Pravo godište vidi se tek na nivou prikaza zaliha izabranog godišta.

RAZLOZI ZBOG KOJIH DOLAZI DO NEUJEDNAČENOSTI

1. Izgled maske za unos podataka u COBISS3:

Problem nastaje zbog toga što se u maski za unos podataka, uz drugi nivo (\$j), nalazi tekst godišta (videti slike 5 i 7), dok godište može biti i treći nivo numerisanja (\$I), tako da dolazi do situacije da je ispis u COBISS/OPAC-u na nivou svih godišta logičniji pri pogrešnom unosu numeracije, dok je ispis pojedinačnog godišta logičan pri pravilnom unosu numeracije. Raspored (redosled) potpolja navodi na pogrešan unos podataka. Takođe, Priručnik COMARC/H, uz objašnjenja o drugom nivou numerisanja uvek naglašava da je najčešće reč o godištu. Objašnjenje "godište" u potpolju \$j za unos drugog nivoa numerisanja deluje suvišno, jer zbunjuje katalogizatore i dovodi do grešaka prilikom unosa podataka, a samim tim i do nejednačenosti u prikazivanju fonda pojedinih biblioteka.

2. Izgled maske za ispis svih godišta (Pregled godišta) u COBISS/OPAC-u:

U maski za prikaz svih godišta (Pregled godišta) u COBISS/OPAC-u nedostaje još jedna kolona kojom bi se pokrio i treći nivo numerisanja. Trenutno postoje rubrike Godišta, Godina i Broj sveske, gde se rubrika Godišta popunjava iz drugog nivoa numerisanja (\$j), a tu se, pri pravilnom unosu podataka, ispisuje broj knjige (tj. drugog nivoa numerisanja) za publikacije sa tri nivoa numerisanja. Masku je prilagođena publikacijama s dva nivoa numerisanja, kojih je najviše, ali ne odgovara publikacijama s tri nivoa numerisanja.

ZAKLJUČAK

Polazeći od navedenog, dolazi se do zaključka da je uzrok neujednačenog unosa fonda serijskih publikacija sa tri nivoa numerisanja uslovljen, ne samo greškama katalogizatora, već i trenutnim rešenjima programske opreme COBISS za prikaz podataka u onlajn katalogu, koja nisu prilagođena ovom tipu numerisanja.

Da bi se problem rešio, neophodno je da se adekvatno dopuni pregled, odnosno spisak godišta, u programskoj opremi COBISS/OPAC. Sadržaj potpolja \$l (treći nivo numerisanja) trebalo bi učiniti vidljivim u onlajn katalogu. To se može uraditi dodavanjem još jedne kolone za ispis potpolja \$l u pregledu godišta u COBISS/OPAC-u, ili ispisivanjem podataka iz potpolja \$l u postojećoj koloni Godišta, ispred podataka iz potpolja \$j, ili na neki drugi način koji bi doprineo jasnosti, bez izazivanja dodatnih komplikacija, odnosno kako bi se omogućio pravilan redosled ispisa podataka o sva tri nivoa numerisanja.

Iz maske za unos podataka takođe bi trebalo ukloniti objašnjenje "godište" uz potpolje \$j, a možda čak i rasporediti rubrike u logični redosled: treći, drugi i prvi nivo numeracije (trenutni redosled je drugi, treći i prvi nivo), kako bi se eliminisale sve nedoumice katalogizatora (videti slike 5 i 7).

Ove korekcije učinile bi preciznijim informacije koje pruža COBISS/OPAC, i u slučajevima koji, iako nisu česti u praksi, zahtevaju adekvatno rešenje.

Reference

- COBISS.SR *Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Fakultet političkih nauka, Beograd*, 1997–2016. [online] Dostupno na: <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=CONNECT&base=70124&lani=sr> [15. 2. 2016].
- COBISS.SR *Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Gradska biblioteka "Karlo Bijelicki" Sombor*, 1997–2016. [online] Dostupno na: <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=CONNECT&base=70808&lani=sr> [15. 2. 2016].
- COBISS.SR *Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Matična biblioteka "Svetozar Marković" Zaječar*, 1997–2016. [online] Dostupno na: <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=CONNECT&base=70016&lani=sr> [15. 2. 2016].
- COBISS.SR *Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka "Radoje Domanović", Leskovac*, 1997–2016. [online] Dostupno na: <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=CONNECT&base=70817&lani=sr> [15. 2. 2016].
- COBISS.SR *Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka "Dr. Đorđe Natošević", Indija*, 1997–2016. [online] Dostupno na: <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=CONNECT&base=80310&lani=sr> [15. 2. 2016].
- COBISS.SR *Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka Srbije*, 1997–2016. [online] Dostupno na: <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=CONNECT&base=70000&lani=sr> [15. 2. 2016].
- COBISS.SR *Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka Užice*, 1997–2016. [online] Dostupno na: <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=CONNECT&base=70801&lani=sr> [15. 2. 2016].
- COBISS.SR *Virtualna biblioteka Srbije: lokalna baza podataka Narodna biblioteka "Vuk Karadžić", Kragujevac*, 1997–2016. [online] Dostupno na: <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=CONNECT&base=70010&lani=sr> [15. 2. 2016].
- COBISS.SR *Виртуелна библиотека Србије (Virtualna biblioteka Srbije): Узајамна библиографско-каталожка база података (Uzajamna bibliografsko-kataložka baza podataka) COBIB.SR*, 1997–2016. [online] Dostupno na: <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=CONNECT&base=99999&mode=5&lani=sr> [15. 2. 2016].
- COMARC/H format: *za podatke o stanju fonda*, 2010–. [online] (Poslednje promene sadržaja: decembar 2014, prevod: februar 2015.) Maribor: IZUM. Dostupno na: http://obrazovanje.vbs.rs/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=3_Comarc_H_svn (Pristup sa korisničkim imenom i šifrom) [12. 2. 2016].
- IZUM, 1998–2016. *COBISS3 (V6.4.-03(b))*. [programska oprema]. Dostupno na: <http://vbshome.vbs.rs/sr/cobiss3/default-sc.asp> (Pristup sa korisničkim imenom i šifrom) [12. 2. 2016].
- IZUM, 2014. *COBISS.Net, Platforma COBISS – Kooperativni online bibliografski sistem i servisi: uvod*. [online]. Dostupno na: http://www.cobiss.net/platforma_cobiss-SR.htm [15. 2. 2016].

Seljak, M., 2009. Kako racionalizovati katalogizaciju i poboljšati funkcionalnost COBISS sistema. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije*, [online časopis] 11(1), pp. 163–175. Dostupno na: http://nb.rs/view_file.php?file_id=2863 [15. 2. 2016].

Комненић, С. и Драгичевић Љ. (Komnenić, S. i Dragičević, Lj.), 2006. Упутство за примену стандарда ISBD(CR). Београд: Народна библиотека Србије.

Међународна федерација библиотечких удружења и институција (IFLA), 2004. *ISBD(CR)*: Међународни стандардни библиографски опис серијских публикација и других континуираних извора. Прерађено издање ISBD(S) Међународни стандардни библиографски опис серијских публикација. Београд: Народна библиотека Србије.

Ристић, Д. и Петронић Н. (Ristić, D. i Petronić, N.), 1998. Инвентарисање библиотечке грађе. Београд: Народна библиотека Србије.